

Denník N.-12.04.2024

Môže Ukrajina nájsť nových vojakov bez toho, aby zdecimovala celú generáciu?

Чи зможе Україна знайти нових солдатів, не знищивши ціле покоління?

У війні Україна стикається з фундаментальним демографічним обмеженням, до якого вже давно наближається: у ній мало молоді, пише New York Times. Основу більшості армій складають здорові чоловіки віком до 30 р., але в Україні вони належать до найменш чисельного покоління в сучасній історії. Таким чином, Україна має балансувати між необхідністю протистояти російському наступу шляхом нарощування військ і ризиком знищення цілого покоління. На початку цього місяця Президент Володимир Зеленський пішов на політично болючий крок, знизивши вік призову на військову службу з 27 до 25 р. Рішення Президента В. Зеленського призвати чоловіків з 25 р. несе в собі ризик ще більше зменшити це і без того нечисленне покоління українців.

<https://dennikn.sk/minuta/3938926/>

Ukrajina naráža vo vojne na zásadné demografické obmedzenie, ku ktorému sa dlho schyľovalo: má málo mladých mužov, píše New York Times. Zdraví muži do 30 rokov tvoria základ väčšiny armád, na Ukrajine však patria k najmenej početnej generácii v novodobej histórii. Ukrajina tak musí vyvažovať potrebu čeliť ruskej ofenzíve posilňovaním jednotiek a riziko, že zdecimuje celú generáciu. Prezident Volodymyr Zelenskij začiatkom mesiaca urobil politicky bolestivý krok a znížil vek na odvod do armády z 27 na 25 rokov – čo je na pomery väčšiny vojenských odvodov stále pozoruhodne vysoký vek. Napríklad v USA môžu byť muži odvedení od 18 rokov.

Zásadné 90. roky

Neochota Ukrajiny znížiť odvodový vek ešte viac odráža pretrvávajúci vplyv histórie. Príčiny súčasného demografického problému siahajú viac ako sto rokov do minulosti. Dôsledky prvej a druhej svetovej vojny boli na Ukrajine viditeľné ešte v 90. rokoch 20. storočia. Počas oboch konfliktov sa rodilo menej detí, čo viedlo k dvom menej početným generáciám dospelých. Tieto úbytky sa prejavili naprieč generáciami a obmedzili počet obyvateľov Ukrajiny o niekoľko desaťročí neskôr. Rozpad Sovietskeho zväzu v roku 1991 spôsobil, že sa už beztak nepočetná generácia ešte viac zmenšila, pretože počas hospodárskej krízy prudko poklesla pôrodnosť. Pokles trval vyše desať rokov, čo viedlo k najmenej početnej generácii v nedávnej histórii Ukrajiny. Vtedy narodení chlapci majú teraz 18 až 27 rokov, čo je najlepší bojový vek. Na Ukrajine je však dvakrát viac štyridsiatnikov ako dvadsiatnikov. Predchádzajúce odvody do značnej miery chránili mladšiu generáciu. Teraz sú však spôsobilí na povolanie do armády 25-roční a 26-roční.

Rusov je 4-krát viac

Prudký pokles pôrodnosti na Ukrajine v prvých desaťročiach po rozpade Sovietskeho zväzu nie je ojedinelý. Podobný pokles zažilo mnoho postsovietskych štátov vrátane Ruska. Ekonomiky dostávali rany a úmrtnosť staršej generácie mužov prudko rástla, väčšinou na neliečené kardiovaskulárne choroby, alkoholizmus a pracovné úrazy.

Demografický problém počas súčasnej vojny je však v prípade Ukrajiny výrazne horší ako v Rusku. Rusko má celkovo takmer štyrikrát viac obyvateľov, takže má k dispozícii väčší počet mužov. A pokles pôrodnosti bol prudší na Ukrajine. V 90. rokoch sa nad životom na Ukrajine vznášala neistota, čo sa týka budúcnosti, platy v čase hospodárskej krízy strácali hodnotu a úspory mizli. Táto neistota „ovplyvnila reprodukčné správanie obyvateľstva“, povedal Oleksandr Hladun, zástupca riaditeľky inštitútu demografie a sociálnych štúdií pomenovaného po Michailovi Ptuchovi. V roku 1991, keď Ukrajina získala nezávislosť, mali ukrajinské ženy v priemere 1,9 dieťaťa. O desať rokov neskôr pôrodnosť klesla na 1,1 dieťaťa. Keď tieto deti dosiahli vek 20 rokov, prejavil sa ich menší počet najprv v oblasti pracovnej sily. A oveľa dôslednejšie po tom, čo Rusko v roku 2022 podniklo inváziu na Ukrajinu.

Správne, no neskoro

Rozhodnutie prezidenta Zelenského povolať mužov od 25 rokov prináša riziko ďalšieho zmenšenia tejto už aj tak nepočetnej generácie Ukrajincov. A mnohí z obmedzeného počtu 25- a 26-ročných mužov – ktorých je podľa vládneho odhadu z roku 2022 približne 467-tisíc – už slúžia v armáde, žijú v okupovaných oblastiach alebo mimo Ukrajiny. Iní majú typ zamestnania alebo zdravotné postihnutie, ktoré ich oslobodzujú od brannej povinnosti. Ukrajinskí predstavitelia sa domnievali, že nemajú inú možnosť ako znížiť vek na odvod do armády. Počet obetí vojny proti Rusku je vysoký. Väčšina mužov, ktorí sa chceli dobrovoľne prihlásiť do ozbrojených síl, tak už urobila. Ako rýchlo však Ukrajina odvedie a vycvičí ďalších potrebných vojakov, nie je jasné. Rovnako ako to, či budú pripravení pred širšou ruskou ofenzívou, ktorá sa očakáva na jar alebo v lete. „Rozhodnutie bolo prijaté – je dobré, ale je príliš neskoro,“ povedal Serhij Hrabskij, plukovník a komentátor vojny v médiách.

Pokles narodených

Už teraz sa pritom ukazujú dôsledky vojny pre ďalšiu generáciu Ukrajincov. Počet narodených detí sa tam od roku 2021 do 2023 znížil o takmer polovicu. Podľa demografov je jedným z dôležitých faktorov tohto poklesu skutočnosť, že zhruba 800-tisíc Ukrajiniiek vo veku 18 až 34 rokov ušlo do krajín Európskej únie. Zatiaľ tak hrá v ukrajinskej demografii väčšiu úlohu neprítomnosť žien ako vojenské odvody mužov. Nižší odvodný vek však prináša riziko, že sa už aj tak nepočetná generácia ešte viac zmenší. V okupovaných oblastiach krajiny zatiaľ Rusko povoláva ukrajinských mužov do boja proti Ukrajine už od 18 rokov. Podľa Hladuna bude závisieť budúca pôrodnosť na oboch faktoroch: koľko mužov zomrie vo vojne na fronte a koľko žien sa vráti z Európy. Ukrajina však podľa neho nemá príliš na výber a musí povolávať mladších mužov do vyčerpanej armády. „Čo môžeme robiť? Je to vojna,“ povedal. (nyt, čtk)